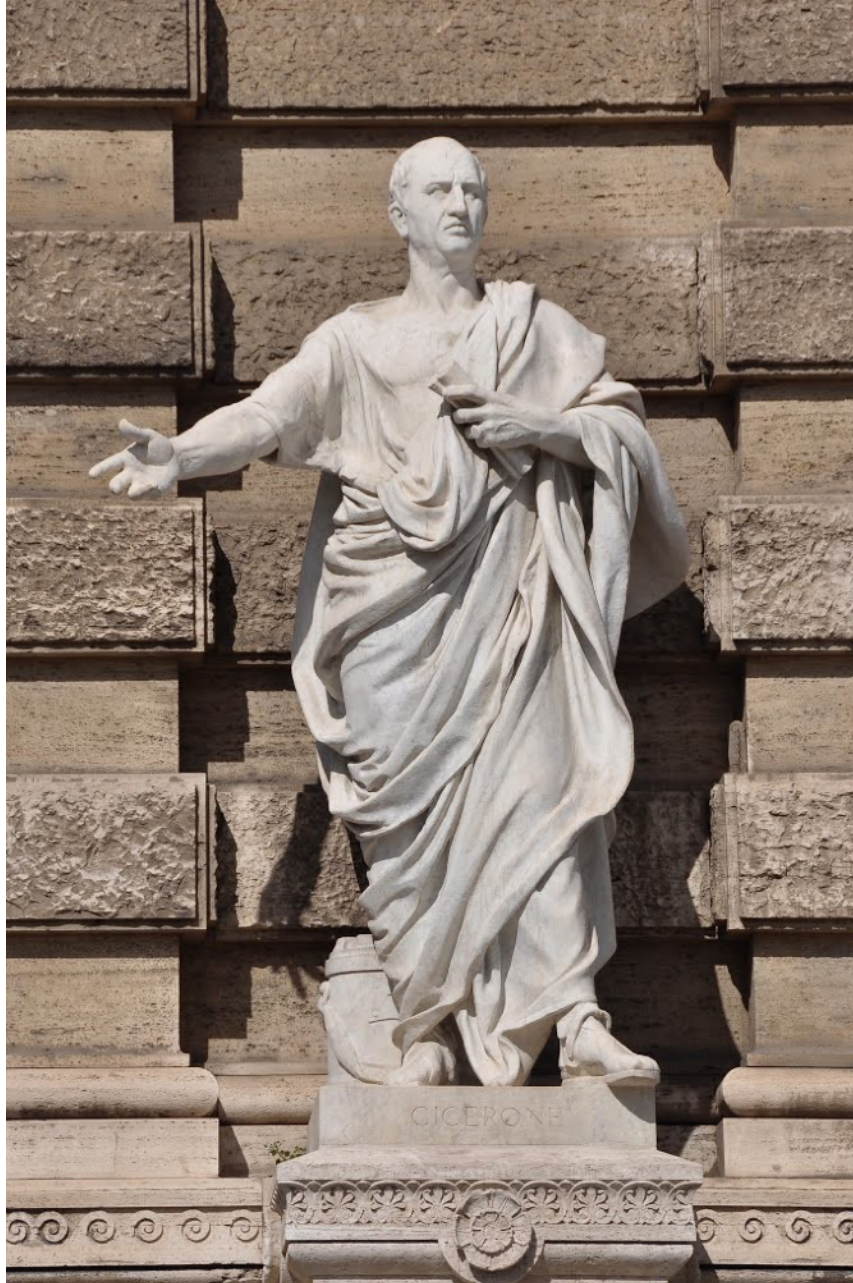


2k LA

Res Publica

Marcus Tullius Cicero



Uddrag af Orationes Philippicae I-II

Vinter/forår 2024

Introduktion

Da Cæsar blev myrdet den 15. marts 44 f.Kr., var Cicero ikke en del af sammensværgelsen imod ham. Dog var Cicero utroligt glad for Cæsars død, fordi han, ligesom de medsammensvorne republikanere, havde en forventning om, at Republikken nu ville vende tilbage, og at alt skulle blive, som det var før. Imidlertid havde de sammensvornes ledere, Brutus og Cassius, taget højde for Cæsars popularitet i den brede befolkning, hvilket betød at de ofte blev angrebet på gaden i Rom.

Cæsar havde under sit diktatur udpeget en del nye senatorer og embedsmænd, der alle var loyale overfor Cæsar. Denne gruppe blev i senatet kaldet "cæsarerne", og var anført af Cæsars næstkommanderende Marcus Antonius, der i år 44 var konsul. Det vigtigste for cæsarerne var at sikre, at Cæsars udnævnelser ikke blev annulleret, og at Cæsar-morderne blev straffet for deres handling. Omvendt var det for Cæsar-morderne vigtigst, at senatet erklærede Cæsars diktatur ulovligt, og dermed legaliserede drabet på Cæsar som en nødvendig handling, som morderne ikke skulle straffes for. Det kom til stridigheder i senatet, og Cicero måtte sammen med andre sikre et kompromis mellem de stridende parter: Cæsars udnævnelser og love (hans *acta*) blev gjort lovlige, så bl.a. Antonius kunne beholde sit konsulat, mens der samtidigt blev givet amnesti til Cæsars mordere - dvs. at de blev undtaget for straf. Freden så ud til at være sikret.

Freden varede dog kun kort. Marcus Antonius var udover at være konsul også i besiddelse af Cæsars testamente. Ifølge kompromiset i senatet, skulle Cæsars *acta* følges, når det gjaldt styringen af Rom. Antonius misbrugte denne magt til at berige sig selv og sine allierede under påskud af, at det stod i Cæsars efterladte dokumenter, og som sådan gjaldt for hans *acta*. I frustration over denne adfærd tyede Cicero til den kun 19 år gamle Octavian, der var Cæsars grandnevø og arving, og som kæmpede med Antonius om kontrollen med Cæsars efterladte rigdomme og soldater. I begyndelsen virkede det som om, Octavian havde til hensigt at genoprette republikken, så Cicero troede sig sikker nok til at angribe Antonius åbenlyst. Han gjorde bl.a. dette gennem en række taler, som han selv kaldte "De Philippiske Taler" (la. "*Orationes Philippicae*"), efter nogle taler som den græske taler Demosthenes (384-322 f.Kr.), der var Ciceros græske retoriske forbillede, havde holdt imod Kong Philip af Makedonien.

Tidslinje - fra Cæsars til Ciceros død

44 f.Kr.	
15. marts	Cæsar myrdes i Pompejus' Teater af bl.a. Brutus og Cassius.
17. marts	Cæsarerne og republikanerne mødes i Tellus-templet i Rom. En fredsaftale indgås.
20. marts	Cæsar begravnes i Rom. Både Brutus og Antonius holder gravtaler. Uro i Rom.
7. april	Cicero forlader Rom, og påbegynder i løbet af sommeren en rejse til Grækenland.
maj	Gajus Octavius ankommer til Rom og vedgår sig sin arv efter Cæsar, hvor han bl.a. lader sig adoptere af Cæsar. Herefter hedder han Gajus Julius Cæsar Octavianus.
august	Cicero afbryder sin rejse til Grækenland og vender tilbage til Rom.
	Brutus og Cassius forlader Italien.
31. august	Cicero ankommer til Rom
1. september	Cicero udebliver fra et senatsmøde og kritiseres herfor af Antonius.
2. september	1. Philippiske Tale - Cicero kritiserer Antonius, og trækker sig tilbage til sine landsteder.
3. september	Antonius svarer igen på Ciceros kritik i senatet. Cicero er fraværende.
19. september	2. Philippiske Tale - Aldrig afholdt, men er skrevet, som om den blev holdt på denne dato. Udgivet senere som pamflet. Cicero angriber Antonius.
28. november	Statholderen i Gallia Cisalpina nægter at udlevere provinsen til Antonius, selvom han ellers har tildelt sig selv den for det kommende år. Antonius belejrer byen Mutina (nu Modena) med sin hær.
9. december	Cicero vender tilbage til Rom.
december 44 - april 43	3.-14. Philippiske Taler - Cicero kritiserer i dem alle Antonius og opfordrer Senatet til handling imod ham. Senatet følger de fleste af Ciceros opfordringer.
43 f.Kr.	
januar-marts	De to nye konsuler Hirtius og Pansa forsøger forgæves at få en fredsaftale i stand med Antonius.
14.-22. april	Både Hirtius og Pansa falder i kamp, da de i spidsen for hæren hæver Antonius' belejring af Mutina. Med sig har de støtte fra den unge Octavian.
19. august	Octavian vælges som den yngste i Romerrigets historie til konsul. Antonius og Lepidus erklæres for fredløse.
november	Octavian, Antonius og Lepidus danner Det andet Triumvirat. De proskriberer flere ledende republikanske romere - herunder Cicero.
7. december	Cicero bliver myrdet under et flugtforsøg til Grækenland.

Klassisk retorik - en kort oversigt

Genus (type)

I den klassiske antikke retorik findes tre taletyper (la. *genus*):

genus iudicale - retstalen

genus deliberativum - den politiske tale

genus demonstrativum - lejlighedstalen

Den første philippiske tale er *genus deliberativum*.

Dispositio (talens dele) - forsimplet udgave

Den enkelte tales indhold kan inddeles i følgende afsnit:

exordium - inledning.

narratio - sagsfremstilling. Præsentation af sagens fakta.

propositio - opsummering af fakta.

partitio - fremstilling af, hvad der kommer i resten af talen.

confirmatio/probatio - bekræftelse af egen sagsfremstilling / forslag.

refutatio - gendrivelse af modstanderens argumenter.

peroratio - afslutning

Oversigt over Første Philippiske Tale

Kapitel	Indhold
1-10	<u>Narratio</u> : Cicero beretter om tiden fra 15. marts 44 til sin til sin tilbagevenden til Rom d. 1. september.
11-13	<u>Digressio</u> (Afvigelse fra <i>dispositio</i> . En afstikker): Cicero svarer på trusler, Antonius fremførte den foregående dag.
14-15	<u>Propositio/partitio</u> : Cicero ønsker - på trods af Antonius - at tale til Senatet om komme med forslag til, hvordan krisen skal løses.
16-26	<u>Confirmatio/probatio</u> : Cicero forsvarer Cæsars acta og mener, at de bør bestå som lovgivning.
27-38	<u>Refutatio</u> : Cicero forkaster enhver tanke om, at konsulerne (herunder Antonius) kan gøre ham noget, og anklager dem for at være <i>populares</i> (populister).
38	<u>Peroratio</u> : Cicero lover at støtte op om <i>Res Publica</i> (Staten).

Uddrag af Den Første Philippiske Tale, kap. 1-2, 4 og 6

1. Antequam de republica, patres conscripti, dicam ea, quae dicenda hoc tempore arbitror, exponam vobis breviter consilium et profectionis et reversionis meae. Ego cum sperarem aliquando ad vestrum consilium auctoritatemque rem publicam esse revocatam, manendum mihi statuebam, quasi in vigilia quadam consulari ac senatoria. Nec vero usquam discedebam nec a re publica deiciebam oculos ex eo die, quo in aedem Telluris convocati sumus. In quo templo, quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis Atheniensiumque renovavi vetus exemplum; Graecum etiam verbum usurpavi, quo tum in sedandis discordiis usa erat civitas illa, atque omnem memoriam discordiarum oblivione sempiterna delendam censi.
2. Praeclara tum oratio M. Antoni, egregia etiam voluntas; pax denique per eum et per liberos eius cum praestantissimis civibus confirmata est. Atque his principiis reliqua consentiebant. Ad deliberationes eas, quas habebat domi de re publica, principes civitatis adhibebat; ad hunc ordinem res optimas deferebat; nihil tum, nisi quod erat notum omnibus, in C. Caesaris commentariis reperiebatur; summa constantia ad ea, quae quaesita erant, respondebat.

[...]

4. Lux quaedam videbatur oblata non modo regno, quod pertuleramus, sed etiam regni timore sublato, magnumque pignus ab eo rei publicae datum, se liberam civitatem esse velle, cum dictatoris nomen, quod saepe iustum fuisset, propter perpetuae dictaturae recentem memoriam funditus ex re publica sustulisset.

[...]

6. Ecce enim Kalendis Iuniis, quibus ut adessemus, edixerat, mutata omnia: nihil per senatum, multa et magna per populum et absente populo et invito. Consules designati negabant se audere in senatum venire; patriae liberatores urbe carebant ea, cuius a cervicibus iugum servile deiecerant; quos tamen ipsi consules in contionibus et in omni sermone laudabant. Veterani qui appellabantur, quibus hic ordo diligentissime caverat, non ad conservationem earum rerum, quas habebant, sed ad spem novarum praedarum incitabantur. Quae cum audire malletm quam videre haberemque ius legationis liberum, ea mente discessi, ut adessem Kalendis Ianuariis, quod initium senatus cogendi fore videbatur.

Oversættelse

1. Ærede senatorer! Før jeg kommer ind på den politiske situation og siger, hvad der efter min opfattelse bør siges herom på nuværende tidspunkt, vil jeg kort forklare jer baggrunden for, at jeg tog afsted, og for, at jeg vendte om. Da jeg nærede håb om, at statens ledelse omsider igen var afhængig af jeres råd og indflydelse, var det min hensigt som tidligere konsul og senator så at sige at forblive på min post. Siden den dag, vi samledes i Tellustemplet, veg jeg ikke fra min plads og holdt mig holdt til stadighed den politiske udvikling under opsyn. I dette tempel lagde jeg, så vidt det stod til mig, grunden til fred og tog athenernes gamle eksempel til forbillede. Jeg anvendte endda det græske ord, som Athens borgere dengang havde brugt om bilæggelse af deres uoverenstemmelser¹, og gik in for, at enhver erindring om vore uoverenstemmelser skulle udslettes og glemmes for stedse.
2. Marcus Antonius' tale ved den lejlighed var glimrende, hans gode vilje storartet. Endelig blev der ved hans og hans søns medvirken sluttet fred med vore mest fremtrædende medborgere. Det, der senere skete, stemte overens med denne begyndelse: Til de politiske drøftelser, han afholdt i sit hjem, indbød han de ledende politikere, og her i senatet fremlagde han særdeles fornuftige forslag. Dengang fandtes der blandt Gaius Cæsars notater intet, som ikke var almindeligt kendt. Uden mindste vaklen svarede han på de spørgsmål, der blev stillet.

[...]

4. Det var som om et lys havde vist sig for os, da ikke blot det kongedømme som vi havde måttet udholde, men også frygten for, at det skulle komme igen, var fjernet. Ja, det var som om Antonius havde givet staten fuld sikkerhed for, at han ønskede et frit samfund, ved helt og holdent fra vores forfatning at fjerne diktatornavnet, der ofte havde været berettiget, fordi mindet om et livsvarigt diktatur stod frisk i vores erindring.

[...]

6. Pludselig den 1. juni, hvor de havde indkaldt os til møde, var alt helt anderledes. Intet gik længere over senatet, men mange vigtige spørgsmål over folkeforsamlingen -

¹ ἀμνηστία

endda i folkets fravær og med dets vilje.² De designerede konsuler³ erklærede, at de ikke mere turde komme i Senatet. Fædrelandets befriere var forment adgang til den by, hvis skuldre de havde befriet for slaveriets åg, uanset at konsulerne selv omtalte dem rosende i offentlige taler og ved enhver lejlighed. De såkaldte veteraner, hvis interesser vi her i senatet har varetaget med største omhu, blev hidset op, ikke til at søge at bevare deres hidtidige ejendom, men til at håbe på et nyt bytte. Da jeg foretrak at høre alt dette frem for at se det, og da jeg havde et honorært hverv som legat, forlod jeg Rom i den hensigt at vende tilbage den 1. januar, hvor jeg regnede med, at den nye senatssamling ville begynde.

(oversat af Sven Helles 1999)

² det var almindeligt at senatet godkendte alle lovforslag som folkeforsamlingen, der bestod af alle frie borgere i Rom, skulle vedtage.

³ De konsuler, der var valgt for det kommende år (43 f.Kr.). Det drejer sig om Hirtius og Pansa.

Opgaver til Første Philippiske Tale kap. 1-2, 4 og 6

- 1) Indhold. Ved at læse teksten grundigt igennem, skal I finde ud af, hvordan Cicero i indledningen omtaler forskellige personer i talen. For hver person skal I give en karakteristik og en uddybende forklaring. Se eksemplet herunder.

Person	Karakteristik	Uddybning
Cicero selv	Cicero mener, at han samvittighedsfuldt har varetaget statens interesser og hjulpet til med at skaffe fred mellem cæsarerne og republikanerne.	Cicero siger bl.a. i kap. 1, at han er blevet på sin post, og at han under fredsforhandlingerne i Tellus-templet "lagde grunden til fred"
Senatet		
Antonius		
Cæsar		

- 2) Ordbogsøvelser. Find nedenstående, understregede ord i den latinske tekst og find derefter ud af, hvad ordet oversættes til i den danske oversættelse. Slå derefter ordet efter i ordbogen, og skriv hvilke andre mulige oversættelser, ordet har.

Ord	Oversættelse (Sven Helles)	Andre mulige oversættelser (ordbogen)
auctoritatem (kap. 1)		
civitas, civitatis, civitatem (kap. 1, 2 og 4)		
constantia (kap. 2)		
ordinem, ordo (kap. 2 og 6)		

Kontroloversættelse, 2. phil. kap. 2

Lav en mere ordret oversættelse (kontroloversættelse) af følgende sætninger fra kapitel 2. Støt jer til Sven Helles hjælpeoversættelse.

1. Ad deliberationes eas, quas habebat domi de re publica, principes civitatis adhibebat;
2. ad hunc ordinem res optimas deferebat;
3. nihil tum, nisi quod erat notum omnibus, in C. Caesaris commentariis reperiebatur;

Gloser

[Skarp parentes] henviser til Via ad Sapientiam.

1.

deliberatio

eas [62a]

quas [58]

domi - se under *domus* i ordbogen

princeps - se under (*subst*) i ordbogen.

princeps er m3.

civitas - I slog den efter til timen i dag.

ad-hibeo - se under afsnit b) i ordbogsopslaget.

2.

hunc [62a]

ordo - I slog den efter til timen i dag.

optimus er en superlativ af *bonus*

de-fero se under afsnit b) i ordbogsopslaget.

3.

Oversæt ordene i følgende rækkefølge:

“tum reperiebatur nihil in C. Caesaris commentariis, nisi quod erat notum omnibus.”

nihil n3, *intet, ingenting*

tum

nisi

quod [58] - skal her blot oversættes til “det”.

erat [74]

nosco - se under *notus* i ordbogsopslaget.

omnis - se under (*subst*) i ordbogsopslaget.

C. se under afsnit 1) i ordbogsopslaget.

Caesar Caesaris m3, *Cæsar*

commentarius

re-perio